

სამშობლო

სურათებიანი დაგასტყვა
გაზეთის № 13
ლაგატივის № 1
კვირა, 15 თებერვალი 1915 წ.

სამშობლო — დიდის მუშუი, არ გაიცვლავის სხვაზედა,
ორივ ტაბილია ამოგილო. მიჩაძვისის ორსავ თვალზედა.
როგორც უხალი, სამშობლოც მართია მვეყანაზედა.

F157 J 14409



აგაპი.

1840—1915

როს კიდით-კიდე ბნელი ზეწარი
 სამშობლო მხარეს გაღმობფაროდა,
 და ქართველ ერსა, დროთაგან ჩაგრულს,
 ხანგრძლივი ძილი თვლით მოპარდა;
 როს „საპირადოს“, „შენ-ჩემობას“
 ეპირა ჩენში ფართო ადგილი,
 ძმის კვლა, ლაღატი და მელიობა
 იყო ზოგათათვის საზრდო, წილილი;
 როს გამქარალიყო მამა-პაპური
 სული, — სამშობლოს სიყვარლისა...
 გმირის მაგიერ; მონა ქართველი
 იყო სივანი სიბჭალულისა;
 როს წიხლჩაკრული, ჩირქოცხებული
 სამშობლო მხარე ძლივსა ფეთქავდა,
 და ჩენი პრესა, დასუსტებული,
 გულის საკლავად თვლივს ბეუტავდა, —
 ჩენი მწერლობის შუქურ ვარსკვლავმა
 აიღო აილო ხელში კალამი
 და მშობელ ერსა — მის მესვეურმა —
 სიყვარულისა უძღვნა სალაში!..
 დიდი ხანია ტყბილი მგოსანი
 სამშობლო მხარეს ემსახურება,
 მშობლიურ მითებსა, მინდორ-ველ წყლებსა
 შეხარის, შემღერს, ეაღერსება!..
 თომბას, ერთობას, თავისუფლებას
 თავის მოძმეთა ექადაგება;
 მდიდარს ამხილებს თავისებურად,
 ღარიბს ნუგეშს სცემს, ეკომაგება.
 ხალხის კისერზე გაღმოსკუპებული
 მწერე სამსალით უმასპინძლებსა
 საშიშ მსაჯულთან, მკაცრ სინიღისთან
 შოლტის ცემითა მიერეკება.
 ქართველი ერის წმინდათწმინდას,

სამშობლო ენას — ფურჩქნის, ინახავს,
 მის ამაღლებას, განსპეტაკებას
 თვის წმინდა ვალად სცნობს და ისახავს...
 ჩენი წარსულის უტყუარ მკოდნეს,
 თუმც ეხლანდელზე სცივია კრემლები,
 მაგრამ მომავალს შეხარის, შესტრფის
 და ეხატება გულს იმედები...
 თავის დროების დიდებულ-შვილსა
 გულს ვერ უტეხდა თითონ, ჭლარა...
 გმირს დაეძებდა, გმირს უყიდა
 ცოც სამარემდის მისი ნაღარა!..
 ჯერ კიდევ საღად, პარმონიულად
 ეღერდა საამოდ აკაკის ჩანგი,
 კიდევ ატკობდა ქართველის სმენას
 მოხუცის მღერა, მოხუცის ჰანგი!..
 მრავალტანჯული ქართველის გულში
 მან ჩაღდა ტახტი ხელით-უქმნელი
 და ზედ შებრძანდა, სიდანე მგოსანი
 ანათებს ისე, როგორც სანთელი!..

აი ამ მნათობს ღღეს დასტორის
 დაობლებული ქართველი ერი,
 თავის ცხოვრების უტყუარ სარკის
 სრულ-კმაყოფილი და მაღლიერი.
 მეც სხვებთან ერთად წრფელის გრძობებში
 ცრემლებსა უძღვნე ძვირფას მგოსანსა
 და სამარემდის, მისვე სიტყვებით,
 შევეკობ ხოლმე მის ტყბილ ხსოვნასა:
 „ეიც თვის მამულზე მარად ფიქრობდა
 და სამშობლოსთვის უძებერდა გული,
 მისი სახელი უკუნისამდე
 იყოს მაღალი და კურთხეული!“ *)

ტარგა.

*) ეს ლექსი წაიკითხა ავტორმა ქუთაისში, პანაშვილ შემდეგ, 8 თებერვალს, აკაკის დაკარაღვის დღეს.

მთა-ფინღაზე.

სიჩუმე იყო, დამე... პიი-ბადრ კაშვავა მთვარეს
 ნისლის სამოსი თხელ ლეჩაქად შემოხვეოდა,
 სდუმდა ყოველი, აღარ ჰფერენდა ნიაფი, სიო;
 ველი, მინდორი არ ტოკავდა, არ ირხეოდა;
 და ზეცაც სდუმდა, ვარსკვლავებით შემოქარგული;
 ძველი მთა-წმინდა მდუმარება გულ-ჩათხრობილი.
 სულ მარტო ვიყავ, მწარ სევდებით ამეცო გული:
 სდუმდა სამშობლო და მეც ესდუმდი — მისი შობილი.
 მდინარე, მარად ჭლოვიარე ჩუმი დუღუნით
 სეღიან ზღაპარს მოუთხრობდა მძინარე არეს.
 სდუმდა მთა-წმინდა, — ქართველის დედა, — ძაძით მოსილი,
 ჩემ წინ მწუხარე დაპყურება შეიღის სამარეს.
 აცრემლებული მტკვარი წყნარათ მიდუღუნება,
 წინ მხატვრად შუბლ-განგმირულ მგოსნის საფლავი...
 „ჰა, სალოცავი, შვილთაგანვე შეგინებული!..“
 წამოვიძახე და დავდუმდი, ფიქრს მიეცე თავი.
 ახალ სამარეს ჩემს მახლობლათ მესაფლავენი
 უთხრიდენ იმას, რომელსაც ეს „ფიროზი მხარე“
 ისე უყვარდა, რომ სანთელად მისთვის დაიწვა,
 სულ მას უმღერდა, მისთვის მკვდარი და მგლოვიარე
 ცრემლ მორეულმა ვადებდემ მდუმარ მიღამოს
 და აღფიოთებით წაწიურჩულე საფლავის ცივ ქვებს:
 „სად ხარ, სიცოცხლე! სხვაგან აღთქმულ მხარეს ეძებენ,
 შენ კი შენსავე შვილებს უთხრი, ტურფავ, საფლავებს!“,
 მაგრამ კვლავ სდუმდა არე-მარე, კვლავ სევდის ნისლი
 შემოხვეოდა ჩემს წამებულ სამშობლო მხარეს
 და სატრფო ჩემი, ჩემთან ერთად, იღუმალ ოხვრით
 ცრემლებს აფრქვევდა, მგლოვიარე, ცრემლებს მდულარეს!
 სამ. წყველ.



სამუგლოს.

შენ მიყვარხარ, შენ ერთს გეტყვი;
შენთვის მიძგერს მარად გული,
შენ ხარ ჩემი სიციხლე და
მოციმციმე გახატული.

შენ დაბადე, შენ აღმზარე,
შენ მიძღვრე წყნარი ნანა,

შენ მასწავლე ზეიური
და ამ ქვეყნის გამოცანა;

ჩემი ჩანგი, თუ ავაწყვე;
მხოლოდ შენთვის დაიღვრებს,
ლიახ, შენთვის, მხოლოდ შენთვის,
— სხვისთვის გული არ იმღვრებს.

ა. ხარატიშვილი.



აკაკი სოფ. გუბში.

ბონური მოგზაურობის დროს.

შენ-ჭამად-აბრეშქი.

თავი აიკვამი.

ლეკეთის ერთს მხარეს მთელი შარხა*) ისე ირეოდა,
რომ შხის სხვით გაღვიძებულ სკასა ჰტაუდა.

ქალი თუ გბე, დიდი თუ ზატარა, იმ ცაცხეს ძი-
ანს მიასწრაფოდა, სადაც ხალხი ხან გასართობათ აურის
დავს და ხან კი თემის საქმის გადასწვევით. სხვა დროს
ქალი იმდენი საზოგადოება თავს არ მოიურადა და თუ დღეს
ქალი ამ ადგილს ეტანებოდა, ეს იმეტომ, რომ მთელს
სოფელში სახელ კანთქეული ვაჟის, შეს-ჭამადის მშობლები-
ან განმოსაღმებანს დასწრებოდა. შეს-ჭამადი აუღსაც სა-
კუქნით ეთხოვებოდა.

მთელი თვე დადიოდა ხმა საზოგადოებაში შეს-ჭა-
მადის ასეთი გაღვიძებული ღებობაზე, მაგრამ დანმდგომებით
რავინ იცოდა, თუ რამ აიძულა იგი ასეთი სხვიფათი
სას დადგომოდა.

არც მშობლებს ვეძრებამ, არც ქარამის**) არცვამ,

ვერც ანათის*) გაუთხილებამ გამუდავი ვაჟის სურ-
ვილი თანავაგ ვერ შეარქია.

წერილი წყნელის დობით შემოვლული ზატარა
მოვლანი მალე ხალხით აავსო. ანათი ცაცხვის ძირას,
თელი ქვებზე ჩამოჯდა.

დანარჩენებმა იქვე ახლო-მხლო მოიკალთეს; ქალები
და ქალიშვილები ცოტა დაშორებით დადგნ. შორიდან
შეს-ჭამადი გამოხდა.

იგი თავის მშობლებს ცოტა დაშორებით მოჰქუე-
ბოდა. მთ დანახვებზე ატუდა ერთი ჩინჭილი. შეს-ჭამადმა
ვევლას საღამო მისცა, შემდეგ მშობლებს გასცილდა და
დაშორებით დადგა.

მას მხარზე მთელე ნაბადი ჰქონდა. ხელში თქრო-
თი მოფარებული თოფი ეჭირა.

ნაბადან ვერცხლის სარტყელი მოსჩანდა, რომელ-
ცხადც თქროთივე მოფარებული ხანჯალი ეკიდა. შეს-

*) სოფლის სახილია ლეკურათ.

**) მოძღვარი

*) მამასალინი

ქამდა იყო მოსულა ვაჭარა. იგი მადლა, ახანა ტანის იყო და ჭიხნა კანური ბუკები, წყროლია წელი

მას მოკროს სხეს სხილენის ფერა გადავრავა, მადლა, მოღუნულა ცხვირა, ზატრა; წვრალი, თამაში აწეულა უღკაში და შავა, მიმინსვით მიმარავა ორი გამინს თავლა ვაჭარის და გამინდათას გამოსხვავდა.

განსაკუთრებით ღამისა ხელმოდა შეს-ქამდა, როცა გულმოსულა ჩაიჭრებოდა ხელში მამის მისი ცხვირის ნესტობი ფართოვდებოდა, წითელა ტუჩები მიმარბდა და ორი რკვლი ნახშირით შავი თვლა ნეტხლით ენებოდა. მამის სახით, შეხედულობით, იგი მთის ამაყ-არწიუს ემსგავსებოდა.

შეს-ქამდის მოსვლით გამოწვეულა სიმარცხეური სინთე, შეს-ქამდის მამამ დარღვა. მოხეცა მადლა, გამხმარი ტანის იყო; სხე სხვა დროს მკვრივ და შეუ-ზოვარი, ახლა ისე დარბილებოდა, რომ შწუნარებს და სსსწარვეკითილებას ადამიანი ადვალათ ამოკაითხვავდა

— ხალხსო! დაწყო ძველმა მთელმა აკანკალებული ხმით, — ჩემს სიბერეს მოწამულა ისრა მოხვდა

ჩემს გახანგრძლივ დღისავით ბრწყინვალე ამელს შავი ბურუსი გადაბურს.

სამინელი ვამა დამიღვა.

ჩემს ერთად ერთ შეიღეს, ჩემს მოხურბობის იმელს, სიმეღამით უნდა გამოვთხოვო

არ ვიცი ჩემმა ბელმა რათ მიმურხდა.

შეიძლება როცა ხნის მუხდგე შეს-ქამდა თავის მომბღურ კერას ისეუ დაუბრუნდეს, მკვრამ შე მოხუცის რა? ჩემს შუღლს, რომელხელად არა ერთხელ მიმიხურტობა ბავშობის ჩემი შავლა, მისი ცხელი ნრეშია აწი აღარ დაეშვებოდა.

თქვენ ამ იდით, რა გულგრილათ, რა ცვათ მი-ილებს გულშავი სამარე ამ ვაშს, რომელად მოამომავ-ლობის მასწავლებელია ცრულოთ არ განბანდა. თბლათ შთიხას, არამე თუ სიტაცხდას, არამე იმასიღ ვა შე-შინა, როცა ყოველ ვინება-გნისობა ართმეული ზარდათ მიწისკან ზარს სამეღამით ვაბრუნებ.

უამელო, უძღურა ვღებვარ თქვენ წინაშე, მეტობ-რეთა! რათ არ გასვლებს ჩემი გული, შე თათონ არ ვიცი რათ არ დაიხუტება ჩემი თვლები, რომელნიც შეს-ქამდს სამეღამით ვითხოვებოდა.

მოსხევის შემდეგ წამოღვა ახალი ზურფივალა, მას თავი თერთა აბრეშუმით ჭიხნა შეხეულა, გქელა წვერ-უღვამით დამშეკებულა სხე მოეღუშა.

მოსხეგმა ხსნავს ხელი ამავით დადო და შემდეგ თემს შევსე და რახანა ხმით მიურუნდა

— ხალხსო! საშინელა სურათი გიღვით თვალწინ. შეს-ქამდის მშობლებთან გამითხოვება მოვლა თემისავითან ისმეწხარა.

შე ეს ვიციდა და მთელი ორი ვეგრა ვეჭვდრე მას, რომ თვის გადაწვეტლებასზე ხელა აქლო, მკვრამ არა-ფერი გამოვად

ანრეკობა ძნელა.

ანრეკმა უნდა მოთვლას გულში ყოველ გვარი სი-ნუსტე. ის უნდა მომორდეს ჩვეულებივ სიტაცხეს.

მისი დედა შავი ღამეს; მისი მამა — აგულობს, მისი ცო-ლი — უშაშრობა.

ხადარისკან ის მხოლოდთ ამით განარჩევა; რომ ხა-დრა ბურების განაწიხთ ატარებს ასეთს სიტაცხეს, და აბრეკა ვა თავისივე ნება ყოფებოდა.

ძნელა, ძნელი მთი ცნობებებს და ჩვენი მოყვარობას როგორმე ეს განსაღვლა თავიდან აკომორავს. რკინა მკვარია, მკვრამ მას ნეტხლი აღბოძს. ვითხოვთ უველან შეს-ქამდს, ამ ხომამ, შეიღვება, მასზე რამე გავლენის მოახდინოს

მოვლამ შარხმა, როგორც ერთმა კაცმა დაიძახა:

— შეს-ქამდ, ჩვეთას დარბა, შეს-ქამდ დარბა!

მისი გაკონებაზე შეს-ქამდს იფერა წაუვიდა, მან ხელი ახიშნა და უველან გახედა

— უველან ვამდლობ. მკვრამ თქვენს რჩევას სიმწეს-რით ვერ მივალეუ. შავიფარ, თქვენ გმორდებოთ. ვ-გეტტებოთ, რომ ამ წუთს შწუნარებს არ ვბრბობდე მკვრამ ამაზე გუფრუდებოა. ჩემი მშობლები თქვენთან მომინდვია; სთქვა შეს-ქამდამ და თემის წინ თავი მძა-მით ახარა.

— შევლო, რათ გვეკვრებო! რათ გვემორდებო! ჩამ-ტუდარის ხმით დაიძახა მოხუცმა მამამ, და ქვითანი მ-როთა.

— ჩემო ღომ-კატო, ჩემო ხანარდო!

შეკვალა მოხუცმა დეამ და შავიღასკენ გაიყა.

რამდენიმე ნაბიჯი და ის შეიღეს უნდა გადახვეოდა რომ მისი ხანარდა გულზე მივერა, მისი ცრემლან-თვლები ვაყას შეღვრზე გუველო. „ვადეკ ერთხელ მ-ღასკე მას ამბობს.“ ფიქრობდა მოხუცა ქალა, მკ-რამ შეს-ქამდს მოხუცა დედის ოქელი არ გაამართლა შეს-ქამდამ ხელით ახიშნა, რომ მისი მთახილებობა მას ს-სურდა.

ეს იცის, კებე შეს-ქამდს შექმინდა, რომ დედა უკანასკნელი ამბობდა მასე გულებს მოახდენდა. მოხუც-ქალი გაქვეყნულიავით შეხერდა, იფერა წაუვიდა და თვ-ლები უხსნურით გუფარობდა

— მიშადობით, შე აწი შეხა შავლა არა ვარ! შეს-ქამდამ

— შეს-ქამდ, შეს-ქამდ! სადმა ხვალ? — შესისხეს ქალემამ

— მიშადობით. შე არ ვიცი სად მივალ, ეტუობ ბუ-ჩემითვის ეს ვარსველავა აჭრავს ცხე და მას ბრძა-მივეკვებო! — გადასისხს მან ქალაშვილებს და თემს ზურ-მაქტობა

სწორით ამ დროს, შორიდან თოფის სროლა ტანს

— ეს აღბათ აბრეკება! სთქვა ერთმა.

— რა უნდათ აქ. მაგ წველები... სთქვა მეორემ.

— აღბათ შეს-ქამდს ახიშავს შეატობდენ... ეს ცრუ-დრო დაღვა. ახლა ისეთი დროა, რომ კაცო ტკის-როება და ეტუი და ნადირავით დასრწიან... უშავო-ლოთ შენიშნა ზურფივალამ.

— შეს-ქამდ, ჩვენიკენ, გასის ამ დროს სიშორის გა-ძლიერებას მოვლებულა, ხმა.

— მოვლივარ! მოვლივარ! შესისხს შეს-ქამდამ და ტუ-პენ ატყბს.

— წველად და კრულავ თქვენ თავზე! შესკვალა შეს-ქამდის დედამ და გულშეითორელი მიწასე დაეშვა.

მოხუცს ქალს მამათვე ქალბი შემოხებენ, წა-მოურბინებენ, მოახლოებენ და მან წაიყენეს.

ჯაჯუ ჯორჯავია.

(შემდეგი იქნება)

რედაქტორ-გამომცემელი ი. თ. ცანცაქ.